

Araştırma makalesi

Research article

Hemşirelik Öğrencilerinin Akademik Başarılarına Göre
Yaratıcı Düşünce ve Bilişsel Esneklik Düzeylerinin
KarşılaştırılmasıAli TAYHAN¹, Aynur ÇETİNKAYA², Dilek ÖZMEN³, Damla ŞAHİN BÜYÜK⁴, Fatma UYAR⁵

ÖZ

Amaç: Araştırmada hemşirelik öğrencilerinin akademik başarılarına göre yaratıcı düşünce ve bilişsel esneklik düzeylerinin karşılaştırılması amaçlandı.

Gereç ve Yöntem: Kesitsel tipte planlanmış olan araştırmanın evreni 1.2.3. ve 4. sınıf hemşirelik bölümü öğrencilerinden oluştu (N=800). Araştırmada örneklem seçimi yapılmamış olup evrenin tamamına ulaşılmaya çalışıldı (n=744). Araştırma verileri; Tanıtıcı Bilgi Formu, Marmara Yaratıcı Düşünme Eğilimleri Ölçeği ve Bilişsel Esneklik Envanteri kullanılarak toplandı.

Bulgular: Araştırmaya katılan öğrencilerin %52.0'si 21 yaş altında, %75.5'i kadın, %40.5'i birinci sınıf öğrencisi, %70.8'i ders başarı durumu algısını orta düzeyde olarak ifade etmektedir. Hemşirelik öğrencilerinin Bilişsel Esneklik Envanteri puan ortalamaları 74.88±9.64; Marmara Yaratıcı Düşünme Eğilimleri Ölçeği puan ortalamaları ise 96.29±12.12 olarak bulundu. Öğrencilerin akademik başarıları ile ölçeklerin puan ortalamaları karşılaştırıldığında; akademik başarı durumu "iyi" düzeyde olanların "orta" düzeyde olanlara göre; "orta" düzeyde olanların da "geçer" düzeyde olanlara göre daha yüksek puan ortalamalarına sahip olduğu belirlendi (p<0.05).

Sonuç: Hemşirelik öğrencilerinin bilişsel esneklik ve yaratıcılıkları ortanın üstü olarak bulundu. Hemşirelik eğitiminde uygun yöntemler kullanılarak öğrencilerin bilişsel esneklik ve yaratıcılık yetenekleri daha üst seviyelere yükseltilebilir.

Anahtar kelimeler: Akademik başarı, bilişsel esneklik, hemşirelik öğrencileri, yaratıcılık

ABSTRACT

Comparison of Creative Thinking and Cognitive Flexibility Levels According to Academic Achievements of Nursing Students

Aim: The aim of this study was to investigate the creative thinking and cognitive flexibility levels of nursing students according to their academic success.

Material and Methods: The population of this cross-sectional study consisted of 1st, 2nd, 3rd, and 4th-grade nursing students (N=800). Sample selection was not made in the study, and the whole population was tried to be reached (n=744). Data were collected with Introductory Information Form, Marmara Creative Thinking Dispositions Scale, and Cognitive Flexibility Inventory.

Results: 52.0% of the students participating in the research were under 21 years of age, 75.5% were women, 40.5% were first-year students, and 70.8% perceived course success as moderate. Cognitive Flexibility Inventory and Marmara Creative Thinking Tendency Scale mean scores of the nursing students were 74.88±9.64 and 96.29±12.12, respectively. When the academic achievement of the students and the mean scores of the scales were compared, it was determined that those with "good" academic achievement status had higher mean scores than those with "moderate" level, and those with "moderate" level had higher mean scores than those with "pass" level (p<0.05).

Conclusion: Cognitive flexibility and creativity of nursing students were found to be above average. Students' cognitive flexibility and creativity skills can be increased to higher levels by using appropriate methods in nursing education.

Keywords: Academic success, cognitive flexibility, creativity, nursing students

¹Arş.Gör.Dr., Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Manisa, Türkiye, e-mail: alitayhan_55@hotmail.com, Tel: 0554 296 5727, ORCID: 0000-0002-4527-8714

²Doç.Dr., Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Manisa, Türkiye, e-mail: cetinkaya2015@yahoo.com.tr, Tel: 0532 430 1778, ORCID: 0000-0003-1599-0070

³Prof.Dr., Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Manisa, Türkiye, e-mail: ozmendilek@yahoo.com, Tel: 0533 343 4523, ORCID: 0000-0002-8288-7623

⁴Arş.Gör.Dr., Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Manisa, Türkiye, e-mail: damla.sahin44@hotmail.com, Tel: 0544 900 2844, ORCID: 0000-0002-0623-3951

⁵Arş.Gör., Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Manisa, Türkiye, e-mail: fatmauyarege@gmail.com, Tel: 0545 558 5709, ORCID: 0000-0002-6826-5238

Geliş Tarihi: 01 Mayıs 2021, Kabul Tarihi: 21 Aralık 2022

Atf/Citation: Tayhan A, Çetinkaya A, Özmen D, Şahin Büyük D, Uyar F. Hemşirelik Öğrencilerinin Akademik Başarılarına Göre Yaratıcı Düşünce ve Bilişsel Esneklik Düzeylerinin Karşılaştırılması Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi 2023;10(1):42-51. DOI: 10.31125/hunhemsire.1273021

GİRİŞ

Küreselleşme, günümüz dünyasında kaçınılmaz bir süreç olarak tanımlanmaktadır. Devletler, topluluklar ve örgütler var oluşlarını sürdürmek ve rekabet güçlerini koruyabilmek adına değişen koşullara uygun hareket etmek durumundadır¹. Küreselleşen dünyada ortaya konulan her yeni ürün, düşünce oldukça önemli bir yere sahiptir. Bununla birlikte toplumların ya da bireylerin yeniliklere ihtiyacı olduğu gibi üretilen yeniliklere uyum göstermesi de bir zorunluluk haline almıştır. Yaratıcı düşünce ve bilişsel esneklik, bireylerin yukarıda söz edilen durumlara uygun davranışlar sergileyebilmeleri için sahip olmaları gereken özellikler arasında yer almaktadır. Yaratıcılığın ve bilişsel esnekliğin tanımları incelendiğinde, yaratıcı bireylerin çoğu zaman yeni ürünler, fikirler ortaya koyabilen, sorunlara farklı yönlerden bakarak alışılmışın dışında akılcı çözüm önerileri sunan bireyler olarak tanımlandığı bildirilmektedir². Torrance (1965) yaratıcılığı, “problemlere, eksik olan bilgi boşluklarına, uyumsuz olan durumlara karşı duyarlı olma süreci, zorluklara çözümler arama, sorunlara yönelik hipotezler oluşturma, hipotezleri sınama ve sonuçları başkaları ile paylaşarak bilgiyi üretmek ve yaymak” olarak tanımlamaktadır³. Amabile (1996) yaratıcılığı, genel olarak özgün, faydalı, yeni bir ürün veya fikir oluşturma süreci olarak tanımlamaktadır⁴. Bilişsel esnekliğin tanımlarına bakıldığında ise kişinin farklı durumlara uyum gösterebilmesi, bir düşünceden farklı bir düşünceye geçebilme becerisi veya sorunlar karşısında sabit fikirli olmak yerine, farklı çözüm yollarının olabileceği yönünde düşünebilmesi olarak ifade edilmektedir^{5,6}. Literatür incelendiğinde bilişsel esnekliğin ve yaratıcılığın temelde birbirlerini tamamlayan ve harekete geçiren düşünme biçimleri olarak tanımlandığı görülmektedir^{2,7}.

Modern dünyada, yaratıcılığı ve bilişsel esnekliği tetikleyen bilimsel bilgi, eğitim sistemleri ile nesilden nesile aktarılmakta olup bireylerin akademik bilgilerinin artırılması amaçlanmaktadır. Bu alanda yapılan araştırmalarda kişilerdeki akademik bilgi ve başarının beklendiği gibi her zaman yaratıcılığı ve bilişsel esnekliği beraberinde getirmediği hatta bazı durumlarda baskıladığı da görülmektedir^{8,9}. Akademik bilgi aktarımında katı kurallar ve sınırlayıcı yöntemlerin uygulanması yaratıcılığın, bilişsel esnekliğin giderek körelmesine neden olduğu gibi tersi bir durum olarak baskının olmadığı özgürlükçü ve yeniliklere açık yapılan eğitim süreçlerinde bilişsel esnekliğin ve yaratıcılığın geliştiği bilinmektedir^{8,10}.

Yukarıda söz edilen bilgiler ışığında, günümüzde kendini geleceğe taşıma amacı olan her yapı gibi hemşirelik mesleği de gelecekteki varlığını korumak için bilişsel esnekliğe ve yaratıcı fikirlere gereksinim duymaktadır¹¹. Hemşirelik insan hayatına dokunan bir meslektir. Meslek üyeleri sürekli değişen çalışma ortamlarında, hastalara bütünsel bakım sunmak adına farklı koşullar ve ortam şartları ile sıklıkla karşılaşmaktadır¹². Hemşirelerin karmaşık durumlar ile başa çıkabilmeleri için yaşadıkları zorluklara zamanında, etkili, yaratıcı ve esnek fikirler ile yanıt verebilmeleri gerekir¹³. Bu durumlara ek olarak mesleki açıdan hemşireliğin de kendi bilgisini, teknolojisini üretebilmesi ve vazgeçilmez olduğunu

kanıtlayabilmesi adına bilişsel esnekliğe ve yaratıcı düşünme becerisine sahip meslek üyelerine ihtiyacı bulunmaktadır¹⁴. Lewis ve arkadaşları (1997)¹⁵ hemşirelerin yaratıcılık ve bilişsel esnekliklerinin güçlenmesi için hemşireliğin eğitim sürecinden başlayarak çalışma alanlarına yayılacak biçimde yaratıcılığı ve bilişsel esnekliği destekleyen uygulamaların yapılmasını önermektedir¹⁶. Bu doğrultuda hemşirelik eğitiminde uygulanan eğitim süreçlerinin bu yetenekler üzerindeki etkisinin belirlenmesi oldukça önemlidir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada hemşirelik öğrencilerinin akademik başarılarına göre yaratıcı düşünce ve bilişsel esneklik düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

GEREÇ ve YÖNTEM

Araştırmanın Türü

Bu araştırma, tanımlayıcı kesitsel türde yapıldı.

Araştırma Evreni ve Örneklemi

Araştırma evreni 1., 2., 3. ve 4. sınıf hemşirelik bölümü öğrencilerinden oluşmaktadır (N=800). Araştırmada evrenin tamamı araştırmaya dahil edilmiş olup herhangi bir örnekleme yöntemine gidilmedi (n=744). Araştırmaya katılım oranı %93 tür.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada üç adet veri toplama aracı kullanıldı.

Tanıtıcı Bilgi Formu: Literatür doğrultusunda “yaş, cinsiyet, ders başarısı, sınıf” gibi tanıtıcı ve sosyo-demografik özellikleri içeren 12 sorudan meydana gelmektedir.

Marmara Yaratıcı Düşünme Eğilimleri Ölçeği (MYDEÖ): Özgenel ve Çetin (2017)¹⁷ tarafından geliştirilen ölçek 5’li Likert tipte olup; 1-Hiçbir Zaman, 2-Nadiren, 3-Ara sıra, 4-Genellikle, 5-Her Zaman, biçiminde cevaplanmaktadır. Ölçek toplam 25 maddeden oluşmakta ve 6 alt ölçek bulunmaktadır. Ölçekten en düşük 25 en yüksek 125 puan alınabilmektedir. Alt ölçekler; Öz Disiplin 5 madde, Yenilik Arama 8 madde, Cesaret 4 madde, Merak 3 madde, Şüphe Etme 2 madde, Esenlik 3 maddeden meydana gelmektedir. Ölçeğin Cronbach alfa katsayısı 0.87 bulundu. Bu çalışmada Cronbach alfa katsayısı 0.90 olarak hesaplandı. Hem alt ölçek hem de toplam ölçek puanları üzerinden değerlendirme yapılabilir ve ölçek puanlarındaki artış, yaratıcı düşünme eğilimlerinin arttığını ortaya koymaktadır¹⁷.

Bilişsel Esneklik Envanteri (BEE): Dennis ve Vander Wal (2010)¹⁸ tarafından geliştirilen envanter 5’li Likert yapıda olup; 1-Hiç uygun değil, 2-Pek uygun değil, 3-Kararsızım, 4-Uygun ve 5-Tamamen uygun, şeklinde yanıtlanmaktadır. Envanter, toplamda 20 maddeden oluşmaktadır. Envanterin Türkçe’ye uyarlama çalışması, Gülüm ve Dağ (2012)¹⁹ tarafından üniversite öğrencilerinde uygulanmıştır. BEE Türkçe’ye uyarlama çalışmasında Cronbach alfa katsayısı 0.90 olarak bulunmuş olup bu çalışmada 0.83 olarak bulundu. Toplamda BEE’den alınabilecek puanlar 20 ile 100 arasında değişmektedir. Envanterde, Alternatifler (13 madde) ve Kontrol (7 madde) olarak iki alt ölçek bulunmaktadır. Alternatifler alt ölçeği, hayatta meydana gelen durumların ve bu durumlar karşısında insan davranışlarının potansiyel alternatiflerinin olabileceğini algılama becerisini ölçer. Kontrol alt ölçeği ise, zor durumları

kontrol altına alabilme algılarını ölçer. Hem alt ölçek hem de toplam ölçek puanları ile değerlendirme yapılabilir. Envanterden alınan puanlar arttıkça kişinin bilişsel esnekliğinin de arttığına yönelik yorumlama yapılır¹⁹.

Veri Toplama Araçlarının Uygulanması

Araştırmaya katılmak için gönüllü olan hemşirelik öğrencilerinden, veriler ders saatinin dışında bir zaman aralığında sınıf ortamında toplandı. Veri toplama süreci ortalama 10 dk sürdü. Öğrenciler Genel Ağırlıklı Not Ortalamalarını (GANO) veri toplama süreci sırasında öğrenci bilgi sisteminden tespit ederek veri toplama formuna kaydetttiler.

Verilerin Analizi

Araştırmada veriler SPSS 22.0 (IBM SPSS Statistics 22) programı kullanılarak değerlendirildi. Araştırmada ölçek puanlarının normal dağılıma uygunluğu Skewness, Kurtosis değerleri (± 1 arasında olması) ve Kolmogorow-Smirnov normallik testi ile değerlendirildi^{20,21,22}. Verilerin normal dağılım gösterdiği belirlendi. Verilerin değerlendirilmesinde ortalama, standart sapma, sayı, yüzde, minimum-maksimum değerler, ölçek puanlarına yönelik olarak bağımsız ikili gruplarda Student t testi, üç ve üzeri gruplarda ANOVA testi, varyans homojenliğini değerlendirmek için Levene testi, üç ve üzeri gruplarda farkın hangi gruplar arasında oluştuğunu belirlemek amacıyla Post-Hoc, Tukey (Levene testinin $p > 0.05$ olması, varyansların homojenlik göstermesi nedeniyle) ve ölçek puanları arasındaki ilişkiyi değerlendirmek amacıyla Pearson korelasyon analizi yapıldı. Pearson korelasyon analizinde ilişkisel gücü değerlendirmede “r; 0.00-0.24 zayıf, r; 0.25-0.49 orta, r; 0.50-0.74 güçlü, r; 0.75-1.00 çok güçlü” değerleri kullanıldı²³. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak kabul edildi. Öğrencilerin akademik başarılarının belirlenebilmesi için “Genel Ağırlıklı Not Ortalamaları (GANO)” kullanıldı. Öğrencilerin eğitim gördükleri üniversitenin sağlık bilimleri fakültesinin eğitim kataloğunda yer alan başarı değerlendirme kriterlerine göre akademik başarıları “GANO” kategorize edildi (Geçer < 2.00 ; Orta 2.001-3.00; İyi > 3.001).

Araştırmanın Etik Boyutu

Araştırmanın yürütülebilmesi için Manisa Celal Bayar Üniversitesi girişimsel olmayan klinik araştırmalar etik kurulundan etik kurul onayı alındı (Etik kurul tarih ve sayısı; 07.03.2018-20.478.486). Etik kurul onayı sonrasında, araştırmanın yapıldığı Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanlığı’ndan gerekli kurum izinleri alındı. Araştırmada, ölçeklerin kullanımına ilişkin gerekli izinler yazarlardan e-mail yoluyla sağlandı. Veri toplama işlemlerine başlanmadan önce öğrencilere araştırma hakkında gerekli açıklamalar yapıldı ve gönüllü olanlardan onamlar alındı.

Araştırma Sınırlılıkları

Araştırmada ortaya konulan bulgular, çalışmanın yapıldığı Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümünde öğrenim gören öğrencilere genellenebilir.

BULGULAR

Araştırmada öğrencilerin %52.0’i 21 yaş altında, %75.5’i kadın, %40.5’i 1. sınıf öğrencisi, %86.4’ü sadece sınav zamanlarında ders çalışmakta, %90.1’inin dönem kaybı yok,

%70.8’i ders başarı durumu algılarını orta olarak ifade etmektedir. Öğrencilerin %77.6’sı ekonomik durumunu orta düzeyde olduğunu ifade etmekte, %31.3’ü ailesini demokratik bir aile olarak tanımlamakta, %51.2’si en uzun süre il merkezinde yaşadığını ifade etmekte, %57.7’si eleştirel düşünme dersi almadığını ifade etmektedir. Öğrencilerin %50.4’ü “GANO” kategorizasyonuna göre orta düzeyde akademik başarıya sahiptir (Tablo 1).

Tablo 1. Hemşirelik Öğrencilerini Tanıtıcı Özellikler (n=744)

Tanıtıcı Özellikler	n	%	
Yaş	21 yaş altı	387	52.0
	21 yaş ve üzeri	357	48.0
Cinsiyet	Erkek	182	24.5
	Kadın	562	75.5
Sınıf	1	301	40.5
	2	136	18.3
	3	101	13.6
	4	206	27.6
Dönem Kaybı	Yok	670	90.1
	Var	74	9.9
Ders Çalışma Düzeni	Sadece Sınav zamanı	644	86.7
	Düzenli olarak	100	13.3
Ders Başarı Algısı	Kötü	40	5.4
	Orta	527	70.8
	İyi	177	23.8
Ailenin Ekonomik Durumu	Kötü	34	4.6
	Orta	577	77.6
	İyi	132	17.8
Ailenizin Genel Yapısı	Otoriter	72	9.7
	Demokratik	233	31.3
	Aşırı ilgili	93	12.5
	Koruyucu	336	45.2
	İlgisiz	10	1.3
En Uzun Süre Yaşanılan Yer	İl	381	51.2
	İlçe	274	36.8
	Köy	89	12.0
Eleştirel Düşünme Dersi Alma Durumu	Hayır	429	57.7
	Evet	315	42.3
Akademik başarı (GANO)	Geçer	69	9.3
	Orta	375	50.4
	İyi	300	40.3

Araştırmada hemşirelik öğrencilerinin BEE Kontrol alt ölçeği, Alternatifler alt ölçeği ve toplam ölçek puan ortalamaları sırasıyla (23.50 \pm 5.31); (51.36 \pm 7.15); (74.88 \pm 9.64) olarak saptandı. Öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri ile BEE toplam ölçek ve alt ölçek puan ortalamaları karşılaştırıldığında; 21 yaş ve üzeri olan öğrencilerin, 21 yaş altı olanlara göre ve erkek öğrencilerin, kız öğrencilere göre Kontrol alt ölçeği puan ortalamalarının istatistiksel olarak anlamlı biçimde daha yüksek olduğu saptandı ($p < 0.05$). Öğrencilerin ders çalışma durumu BEE alt ölçek ve toplam ölçek puan ortalamaları ile karşılaştırıldığında, düzenli biçimde ders çalıştığını ifade eden öğrencilerin, sınav zamanı ders çalıştığını ifade eden öğrencilere göre BEE toplam ölçek puan ortalamaları daha yüksek bulunmuştur ve bu farklılık istatistiksel olarak anlamlıdır ($p < 0.05$). Öğrencilerin ders başarı algısı ile BEE toplam ölçek puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olduğu belirlendi ($p < 0.05$)

Tablo 2. Hemşirelik Öğrencilerinin Sosyo-demografik Özellikleri ile BEE Toplam ve Alt Boyut Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması (n=744)

Tanıtıcı özellikler	n	Alternatif	Kontrol	BEE Toplam
Yaş (ortalama 20.71±2.02) min;18 max;37				
21 yaş altı	387	51.58±7.43	22.75±5.26	74.37±9.70
21 yaş ve üzeri	357	51.12±6.84	24.30±5.25	75.43±9.562
t**/p		0.86/0.38	4.01/<0.001	1.49/0.13
Cinsiyet				
Erkek	182	51.41±8.10	24.38±5.74	75.80±10.57
Kadın	562	51.34±6.83	23.21±5.13	74.58±9.31
t**/p		0.11/0.91	2.59/0.01	1.47/0.14
Sınıf				
1	301	52.10±7.91	22.73±5.69	74.89±11.10
2	136	50.57±6.68	23.19±5.12	73.77±9.27
3	101	49.01±7.89	23.11±5.62	72.13±11.19
4	206	51.94±6.81	25.00±5.61	76.95±10.10
F*/p		5.82/0.06	8.28/0.07	6.66/0.06
Dönem Kaybı				
Yok	670	51.47±5.32	23.52±7.06	75.02±9.62
Var	74	50.37±5.18	23.25±7.92	73.63±9.82
t**/p		1.24/0.21	0.41/0.67	1.17/0.24
Ders Çalışma Durumu				
Sınav zamanı	643	52.06±7.09	23.44±5.38	74.53±9.57
Düzenli	101	53.24±7.41	23.86±5.39	77.10±10.03
t**/p		2.85/0.08	0.73/0.46	2.41/0.01
Ders Başarı Algısı				
Kötü (a)	40	50.92±7.92	22.02±5.79	72.95±10.12
Orta (b)	527	50.87±7.19	23.60±5.35	74.47±9.65
İyi (c)	177	52.92±7.70	23.52±5.12	76.53±9.33
F*/p		5.60/0.10	1.65/0.19	3.90/0.02
Post Hoc test-Tukey/p				c>b/0,03
Ailenin Ekonomik Durumu				
Kötü	35	52.26±7.77	22.08±5.81	74.35±10.41
Orta	577	51.13±7.28	23.46±5.19	74.63±9.62
İyi	132	52.12±6.38	24.00±5.63	76.12±9.45
F*/p		0.86/0.46	1.22/0.30	0.89/0.44
Ailenin Genel Yapısı				
Otoriter	72	50.00±6.75	24.09±5.54	74.30±9.72
Demokratik	233	52.11±6.86	24.31±5.33	76.44±9.94
Aşırı ilgili	93	51.66±7.64	22.95±5.44	74.62±9.83
Koruyucu	312	50.97±7.20	23.14±4.99	74.12±9.10
İlgisiz	34	51.82±7.80	21.38±6.21	73.20±10.85
F*/p		1.60/0.17	3.59/0.07	2.34/0.06
Yaşanılan Yer				
İl	381	51.31±7.48	23.62±5.22	74.97±9.77
İlçe	274	51.60±6.95	23.50±5.47	75.11±9.69
Kasaba	89	50.83±6.32	22.97±5.12	73.80±8.92
F*/p		0.41/0.65	0.53/0.58	0.64/0.52
Eleştirel Düşünme Dersi Alma Durumu				
Hayır	429	51.44±7.59	23.85±5.29	74.33±9.83
Evet	313	51.25±6.55	24.37±5.22	75.62±9.36
t**/p		0.37/0.71	3.88/0.06	1.80/0.07
Toplam	744	51.36±7.15	23.50±5.31	74.88±9.64

*One Way Anova testi p değeri

**Student's t-test

Yapılan ileri analizlerde farkın ders başarı algısı "iyi ve orta" olan öğrencilerin puan ortalamaları arasında meydana geldiği tespit edildi (p<0.05). Diğer sosyo-demografik değişkenler ile BEE alt ölçek ve toplam ölçek puan ortalamaları incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmadı (p>0.05) (Tablo 2).

Yaratıcı Düşünce ve Bilişsel Esneklik
Creative Thinking and Cognitive Flexibility

Tablo 3. Hemşirelik Öğrencilerinin Sosyo-demografik Özellikleri ile MYDEÖ Toplam ve Alt Boyut Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması (n=744)

Tanıtıcı özellikler	n	Öz Disiplin	Yenilik Arama	Cesaret	Merak	Şüphe Etme	Esneklik	MYDEÖ Toplam
Yaş								
21 yaş altı	387	18.44±3.15	31.32±4.40	14.92±2.78	12.30±1.74	7.96±1.27	11.98±1.89898	96.85±12.13
21 yaş ve üzeri	357	18.55±2.95	30.75±4.35	14.68±2.69	11.97±1.83	7.77±1.32	11.86±1.77910	95.70±12.10
t**/p		0.49/0.62	1.78/0.07	1.18/0.23	2.51/0.06	1.96/0.05	0.89/0.37	1.29/0.19
Cinsiyet								
Erkek	182	18.90±3.25	31.41±4.55	14.81±2.59	12.00±1.98	7.74±1.50	11.86±1.98	96.76±13.10
Kadın	562	18.30±2.90	30.93±4.32	14.80±2.79	12.19±1.73	7.91±1.22	11.95±1.79	96.14±11.80
t**/p		2.29/0.08	1.26/0.20	0.01/0.98	1.21/0.18	1.54/0.12	0.58/0.56	0.60/0.54
Sınıf								
1	301	18.64±3.24	31.73±4.50	15.13±2.99	12.37±1.87	8.03±1.45	12.28±1.96	97.99±12.39
2	136	18.31±3.08	29.92±4.39	14.52±2.85	11.93±1.14	7.77±1.32	11.48±1.99	93.86±13.35
3	101	17.83±2.84	29.91±4.10	13.71±2.53	11.50±1.99	7.61±1.55	11.52±1.96	92.14±14.25
4	206	18.72±2.81	31.36±4.11	15.05±2.65	12.26±1.78	7.83±1.35	12.12±1.55	97.47±13.33
F*/p		2.36/0.07	8.26/0.06	8.05/0.06	7.05/0.08	3.15/0.11	8.40/0.10	8.63/0.08
Dönem Kaybı								
Yok	670	18.52±3.03	31.12±4.35	14.81±2.76	12.17±1.77	7.90±1.28	11.94±1.85	96.50±12.11
Var	74	18.21±3.29	30.36±4.59	14.77±2.60	11.93±1.97	7.58±1.44	11.79±1.70	94.45±12.13
t**/p		0.82/0.41	1.42/0.15	0.13/0.89	1.08/0.28	2.05/0.06	0.66/0.51	1.37/0.16
Ders Çalışma Durumu								
Sınav zamanı	643	18.32±3.00	30.79±4.23	14.75±2.76	12.08±1.89	7.84±1.28	11.84±1.95	95.64±11.79
Düzenli	100	19.54±3.45	32.65±4.86	15.14±2.89	12.50±1.78	8.09±1.40	12.46±1.75	100.33±13.45
t**/p		3.81/0.01	4.05/0.06	1.45/0.15	2.22/0.08	1.76/0.10	3.27/0.08	3.73/0.03
Ders Başarı algısı								
Kötü (a)	40	18.32±3.36	30.55±4.88	14.65±3.01	11.72±2.20	7.80±1.58	11.85±1.88	95.10±13.79
Orta (b)	527	18.31±3.06	30.83±4.32	14.83±2.71	12.04±1.76	7.85±1.30	11.85±1.83	95.79±12.05
İyi (c)	177	19.07±2.92	31.82±4.36	14.76±2.78	12.53±1.74	7.97±1.23	12.18±1.82	98.07±11.82
F*/p		4.19/0.01	3.69/0.07	0.11/0.89	6.15/0.09	0.65/0.52	2.23/0.10	2.57/0.07
Post Hoc test-Tukey/p		c>b/0,01						
Ailenin Ekonomik Durumu								
Kötü	35	18.44±3.27	31.05±4.63	14.70±2.55	12.05±1.98	7.82±1.46	11.82±1.81	96.08±12.90
Orta	577	18.38±3.05	30.90±4.44	14.75±2.77	12.14±1.80	7.85±1.29	11.91±1.86	95.92±12.24
İyi	132	18.96±2.97	31.66±4.02	15.04±2.66	12.16±1.73	7.97±1.29	12.02±1.72	97.84±11.30
F*/p		1.76/0.15	1.50/0.21	0.86/0.46	0.38/0.76	0.33/0.80	1.09/0.35	1.53/0.20
Ailenin Genel Yapısı								
Otoriter (a)	72	18.08±3.45	30.73±4.64	14.16±3.05	12.26±1.72	7.69±1.52	11.98±1.93	94.81±13.28
Demokratik (b)	233	18.99±2.95	31.43±4.38	15.22±2.63	12.18±1.90	7.89±1.25	12.04±1.88	97.76±11.83
Aşırı ilgili (c)	93	18.97±2.92	31.35±4.21	14.92±2.81	12.34±1.66	7.96±1.29	12.11±1.64	97.65±11.01
Koruyucu (d)	312	18.26±2.96	30.74±4.33	14.58±2.70	12.01±1.75	7.88±1.28	11.77±1.80	95.26±12.23
İlgisiz (e)	34	17.35±3.98	31.17±4.69	15.08±2.67	12.44±1.90	7.76±1.34	11.97±2.15	95.11±12.74
F*/p		3.57/0.07	1.04/0.38	3.02/0,01	1.10/0.35	0.54/0.70	1.03/0.39	2.05/0.08
Post Hoc test-Tukey/p				b>a/0,03				
Yaşanılan Yer								
İl	381	18.56±3.20	31.11±4.46	15.00±2.76	12.15±1.86	7.88±1.31	11.99±1.87	96.67±12.57
İlçe	274	18.50±2.97	31.24±4.35	14.66±2.70	12.16±1.75	7.90±1.30	11.86±1.89	96.36±11.76
Kasaba	89	18.15±2.65	30.21±4.08	14.41±2.76	12.06±1.49	7.75±1.26	11.87±1.53	94.50±11.20
F*/p		0.64/0.52	1.94/0.14	2.30/0.10	0.09/0.90	0.47/0.62	0.46/0.63	1.16/0.31
Eleştirel Düşünme Dersi Alma Durumu								
Hayır		18.52±3.16	31.09±4.55	14.95±2.74	12.19±1.79	7.91±1.31	11.94±1.91	96.55±12.43
Evet		18.44±2.91	30.98±4.15	14.61±2.75	12.07±1.78	7.81±1.29	11.90±1.73	95.90±11.70
t**/p		0.35/0.72	0.31/0.75	1.65/0.09	0.93/0.35	1.03/0.30	0.25/0.80	0.71/0.47
Toplam	744	18.49±3.05	31.05±4.38	14.81±2.74	12.14±1.79	7.87±1.30	11.93±1.84	96.29±12.12

*One Way Anova testi p değeri

**Student's t-test

Araştırmada hemşirelik öğrencilerinin MYDEÖ Öz Disiplin, Yenilik Arama, Cesaret, Merak, Şüphe Etme, Esenlik alt ölçekleri ve toplam ölçek puan ortalamaları sırasıyla (18.49±3.05); (31.05±4.38); (14.81±2.74); (12.14±1.79); (7.87±1.30); (11.93±1.84); (96.29±12.12) olarak belirlendi. Öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri ile MYDEÖ alt ölçek ve toplam ölçek puan ortalamaları karşılaştırıldığında, ders çalışma durumunu düzenli olarak ifade eden öğrencilerin MYDEÖ toplam ölçek ve Öz Disiplin alt ölçek puan ortalamaları, sadece sınav zamanı ders çalıştığını ifade edenlere göre daha yüksek bulunmuştur ve bu farklılık istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0.05$). Öğrencilerin ders başarı algısı ile Öz Disiplin alt ölçek puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olduğu tespit edildi ($p<0.05$). Yapılan ileri analizlerde farkın ders başarı algısı "iyi ve orta" olan öğrencilerin puan ortalamaları arasında meydana geldiği saptandı ($p<0.05$). Öğrencilerin genel aile yapısı ile Cesaret alt ölçek puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olduğu belirlendi ($p<0.05$). İleri analizlerde farkın demokratik ve otoriter ailelere sahip olan öğrencilerin puan ortalamaları arasında meydana geldiği tespit edildi ($p<0.05$). Diğer sosyo-demografik değişkenler ile MYDEÖ alt ölçek ve toplam ölçek puan ortalamaları karşılaştırıldığında, istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmadı ($p>0.05$) (Tablo 3).

Hemşirelik bölümü öğrencilerinin BEE toplam ölçek puanları ile MYDEÖ toplam ölçek puanları arasında orta düzeyde pozitif yönde anlamlı ilişki saptandı (r ; 0.62; $p<0.05$). İki ölçeğin alt boyutları arasındaki korelasyon değerleri incelendiğinde; BEE Kontrol alt ölçeği ile Öz Disiplin, Yenilik Arama, Cesaret, Merak, Şüphe Etme, Esenlik alt ölçekleri ve MYDEÖ toplam ölçek puanları arasında çok zayıf düzeyde, pozitif yönde anlamlı ilişki saptandı (sırasıyla: r ; 0.19, r ; 0.19, r ; 0.20, r ; 0.13, r ; 0.07, r ; 0.13, r ; 0.21; $p<0.05$). BEE Alternatifler alt ölçeği ile Öz Disiplin, Yenilik Arama, Merak, Şüphe Etme ve MYDEÖ toplam ölçek puanları arasında orta düzeyde, pozitif yönde anlamlı ilişki saptanırken (sırasıyla: r ; 0.56, r ; 0.64, r ; 0.56, r ; 0.53; $p<0.05$), Cesaret ve Esenlik alt ölçekleri arasında zayıf düzeyde, pozitif yönde anlamlı ilişki saptandı (sırasıyla: r ; 0.37, r ; 0.49; $p<0.05$) (Tablo 4).

Araştırmada hemşirelik öğrencilerinin akademik başarıları (GANO) ile BEE ve MYDEÖ toplam ve alt ölçek puan ortalamaları karşılaştırıldığında, akademik başarı durumlarına göre (GANO kategorizasyonu; Geçer, Orta, İyi) ölçek puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farkın olduğu bulundu ($p<0.05$). Farkın hangi başarı kategorilerinden kaynaklandığını belirleyebilmek amacıyla ileri analizler (Post Hoc test-Tukey) gerçekleştirildi. BEE toplam, Alternatifler, MYDEÖ toplam, Öz Disiplin, Yenilik Arama, Cesaret, Merak, Esenlik ölçek puanları için farkın, akademik başarıları geçer, orta ve iyi olan öğrenciler arasında meydana geldiği tespit edildi ($p<0.05$). Ayrıca Kontrol ve Şüphe Etme ölçekleri için farkın akademik başarıları geçer ile iyi düzeyde olan öğrenciler arasında oluştuğu bulundu ($p<0.05$) (Tablo 5).

TARTIŞMA

Hemşirelik öğrencilerinin akademik başarılarına göre yaratıcı düşünce ve bilişsel esneklik düzeylerinin incelendiği

bu araştırmada, öğrencilerin Bilişsel Esneklik Envanteri puan ortalaması (74.88±9.64) olarak bulundu. Marmara Yaratıcı Düşünme Eğilimleri Ölçeği puan ortalamaları ise (96.29±12.12) olarak bulundu. Araştırmada kullanılan ölçeklerin kesim noktaları bulunmamaktadır. Ancak her iki ölçeğin likert yapısı üzerinden alınan puan ortalaması değerlendirildiğinde, BEE puanlarının 5'li Likert üzerinden 3,74, MYDEÖ puanlarının 5'li Likert yapı üzerinde 3,84 olduğu belirlendi. Bu işlem sonrasında öğrencilerin bilişsel esneklik ve yaratıcılıklarının ortanın üzerinde olduğu söylenebilir. Sonuçlar hemşirelik öğrencilerinin her ne kadar da ortanın üstünde yaratıcılığa ve bilişsel esnekliğe sahip olduğunu işaret etse de, mesleğin dinamik çalışma koşulları ve değişkenliği göz önüne alındığında öğrencilerin bu yeteneklerinin daha da güçlendirilmesinin bir gereklilik olduğu ileri sürülebilir. Benzer olarak Turan ve ark. (2019)²⁴ tarafından yapılan, hemşirelik öğrencilerinin bilişsel esneklik düzeylerinin incelendiği çalışmada öğrencilerin bilişsel esneklik düzeyleri orta seviyede olarak rapor edilmiştir. Uludağ ve Uzun (2018)²⁵ hemşirelik öğrencilerin yaratıcı düşünce becerilerini inceledikleri çalışmada öğrencilerin orta düzeyde yaratıcı düşünme becerisine sahip olduklarını tespit etmişlerdir. Yine, Park ve Jeong (2013)²⁶, Turner ve Wattanakul (2016)²⁷ hemşirelik öğrencilerinde yaratıcı düşünme becerisinin orta düzeyde olduğunu saptamışlardır. Literatürde, bilişsel esnekliğin ve yaratıcılığın birçok etkenin yanında farklı eğitim yöntemlerinden de etkilendiği vurgulanmaktadır. Literatür doğrultusunda, hemşirelik eğitiminin yaratıcılık ve bilişsel esneklik becerilerini artırır biçimde düzenlenmesi ile bir ölçüde öğrencilerin bilişsel esneklik ve yaratıcılıklarının gelişmesi sağlanabilir²⁸.

Araştırmada BEE Kontrol alt ölçeğinde, öğrencilerden 21 yaş ve üzeri olanların diğerlerine göre daha yüksek puan ortalamalarına sahip oldukları görüldü. Benzer olarak Üzümcü ve Müezziz (2018)²⁹ çalışmalarında yaşın yükselmesi ile bireylerin olayları kontrol altına alma yeteneklerinin arttığını bildirmektedirler. Ancak bu araştırma bulgularına karşı olarak yaş ile bilişsel esneklik arasında anlamlı ilişkinin olmadığını ortaya koyan çalışmalarda bulunmaktadır^{24,30}. Araştırmada erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre olayları daha kolay kontrol altına alabildikleri görülmektedir. Benzer olarak Asıcı ve İkiz (2015)³⁰, kızların zor durumları kontrol altına almakta erkeklere göre daha çok zorlandıklarını vurgulamaktadırlar. Çalışmalarda, kadınların zor durumlar karşısında daha çok stres yaşadıkları ve yüksek stres düzeyinin, olayları kontrol altına alabilmelerini zorlaştırdığı vurgulanmaktadır^{31,32}. Literatürde olayları kontrol altına alma becerisinin, stres durumlarının tecrübesi ile de arttığını gösteren çalışmalar mevcuttur³³. Bu durum erkek öğrencilerin toplumsal kültürün etkisi ile daha rahat biçimde çeşitli sosyal alanlarda bulunmaları ve bunun sonucunda farklı stres kaynaklarını tecrübe etme durumundan ortaya çıkmış olabilir. Bu sonuçlar hemşirelik gibi yoğun stresin yaşandığı bir meslek açısından ele alındığında, stres yönetimine ilişkin yöntem ve uygulamaların hemşirelik eğitimi içerisinde yer alması gerektiğini işaret etmektedir.

Tablo 4. Hemşirelik Öğrencilerinin BEE Puanları ile MYDEÖ Puanları Arasındaki İlişki (n=744)

Korelasyon*		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1-Kontrol	r p	1 -									
2-Alternatif	r p	0.17 <0.001	1 <0.001								
3-BEE Toplam Puanı	r p	0.68 <0.001	0.83 <0.001	1 -							
4-Öz Disiplin	r p	0.19 <0.001	0.56 <0.001	0.525 <0.001	1 -						
5-Yenilik Arama	r p	0.19 <0.00	0.64 <0.001	0.58 <0.001	0.70 <0.001	1 -					
6-Cesaret	r p	0.20 <0.001	0.37 <0.001	0.39 <0.001	0.49 <0.001	0.55 <0.001	1 -				
7-Merak	r p	0.13 <0.001	0.56 <0.001	0.49 <0.001	0.49 <0.001	0.69 <0.001	0.43 <0.001	1 -			
8-Şüphe Etme	r p	0.07 <0.001	0.53 <0.001	0.44 <0.001	0.49 <0.001	0.62 <0.001	0.36 <0.001	0.56 <0.001	1 -		
9-Esneklik	r p	0.13 <0.001	0.49 <0.001	0.44 <0.00	0.48 <0.001	0.63 <0.001	0.46 <0.001	0.68 <0.001	0.50 <0.001	1 -	
10- MYDEÖ Toplam Puanı	r p	0.21 <0.001	0.67 <0.001	0.62 <0.001	0.81 <0.001	0.92 <0.001	0.71 <0.001	0.75 <0.001	0.70 <0.001	0.73 <0.001	1 -

*Pearson korelasyon

Tablo 5. Hemşirelik Öğrencilerinin Akademik Başarıları (GANO) ile BEE ve MYDEÖ Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması (n=744)

Akademik Başarı (GANO)				
	Geçer (a) (n=69)	Orta (b) (n=375)	İyi (c) (n=300)	
	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	F*/p
BEE Toplam	66.11±10.24	74.20±9.41	77.75±8.34	48.19/<0.001 c>b>a/<0.001**
Kontrol	22.05±4.78	23.23±5.41	24.17±5.21	5.47/<0.001 c>a/<0.001**
Alternatif	44.05±9.44	50.97±6.72	53.53±5.77	58.04/<0.001 c>b>a/<0.001**
MYDEÖ Toplam	85.94±12.95	95.69±11.96	99.44±10.64	39.41/<0.001 c>b>a/<0.001**
Öz Disiplin	16.36±3.24	18.29±3.12	19.23±2.63	28.34/<0.001 c>b>a/<0.001**
Yenilik Arama	27.91±4.72	30.82±4.42	32.06±3.84	27.99/<0.001 c>b>a/<0.001**
Cesaret	13.21±2.46	14.89±2.75	15.06±2.68	13.56/<0.001 c>b>a/<0.001**
Merak	11.02±2.12	11.99±1.79	12.59±1.56	25.75/<0.001 c>b>a/<0.001**
Şüphe Etme	6.811±1.63	7.858±1.27	8.143±1.10	31.82/<0.001 c>a/<0.001**
Esneklik	10.57±1.85	11.82±1.84	12.37±1.66	29.79/<0.001 c>b>a/<0.001**

*One Way Anova testi p değeri

** Post Hoc test-Tukey /p

Öğrencilerden eğitim süreçlerinde “düzenli” olarak ders çalıştığını ifade edenlerin ve ders başarı algılarını “iyi” olarak tanımlayanların BEE, MYDEÖ toplam puan ortalamalarının ve Öz Disiplin alt ölçek puan ortalamalarının diğerlerine göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bilişsel esnekliğin yüksek öz sorumluluğu da beraberinde getirdiği göz önüne alındığında öz sorumluluğu yüksek öğrencilerin düzenli olarak ders çalışmaları ve doğal sonucu olarak yüksek başarıya sahip olmaları beklendik bir durum olarak düşünülebilir. Benzer biçimde Kercood ve arkadaşları (2017)³⁴ yapmış oldukları çalışmada derslerinde başarılı öğrencilerin daha yüksek bilişsel esnekliğe sahip olduklarını vurgulamaktadır. Araştırmada öğrencilerin genel aile yapısı ile MYDEÖ puan ortalamaları değerlendirildiğinde öğrencilerden “demokratik” aile yapısına sahip olduğunu ifade edenlerin puan ortalaması “otoriter” aile yapısına sahip olduğunu ifade edenlere göre daha yüksek olarak bulundu. Yaratıcı düşüncenin özgür zihinlerde meydana geldiği göz önünde bulundurulduğunda, baskı ve otorite altında yaratıcılığın söz konusu olmayacağı bilinmektedir. Aile hayatından başlayarak bireylerin öğrenim ve iş yaşamlarında demokratik ortamların meydana getirilmesi yaratıcılık için büyük öneme sahiptir. Aynı şekilde hemşirelik özelinde de, meslek üyelerine uygun ortamların sağlanması, hemşirelik eğitimi sürecinde de öğrencilere bu yaşam biçimini benimsetici uygulamalar ile olumlu sonuçların elde edilmesi mümkün olabilir¹⁴.

Hemşirelik öğrencilerinin BEE ve MYDEÖ puanları incelendiğinde orta düzeyde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmaktadır. Benzer şekilde Çuhadaroğlu (2013)³⁵, bilişsel esnekliğin yordayıcılarını incelediği çalışmasında, bilişsel esneklik ile yaratıcı düşünme biçiminin birbirini olumlu yönde etkilediğini bildirmektedir. Literatürde, bilişsel esneklik ve yaratıcılık için yapılan tanımlar ele alındığında, iki düşünce biçiminin yakın ilişki içinde olduğu karşımıza çıkmaktadır²⁸.

Çalışmada öğrencilerin akademik başarıları ile BEE ve MYDEÖ puan ortalamaları incelendiğinde her iki ölçekte de öğrencilerin akademik başarı durumu (GANO) “geçer” düzeyden “iyi” düzeye doğru yükseldikçe, puan ortalamalarının arttığı görülmektedir. Literatürde bireylerin çeşitli eğitim öğretim teknikleri ile yaratıcılık ve bilişsel esneklik düzeylerinin artırılabilceği vurgulandığı gibi bilişsel esnekliğin ve yaratıcılığında akademik başarıyı etkilediği de belirtilmektedir³⁶. Ülkemizde az sayıda hemşirelik okulunda öğrencilerin bilişsel esneklik ve yaratıcılıklarını destekler biçimde eğitim yöntemi kullanılmaktadır³⁷. Bu eğitim yöntemlerinin yeteri kadar etkin kullanılmamasının nedenleri arasında, okulların fiziki koşullarındaki yetersizlikler, öğretim üyesi sayısının öğrenci sayısına göre beklenenin altında olması ve öğretim üyelerinin de bilişsel esnekliği ve yaratıcılığı artırır biçimdeki eğitim teknikleri hakkında yeteri kadar bilgi ve deneyime sahip olmamaları sayılabilir^{38,39}. Fakat, hemşirelik gibi insan hayatı için önem arz eden ve rutinün ötesinde sürekli yeni gelişmeler ile karşı karşıya kalan bu meslek üyelerinin eğitimindeki bu yetersizlikler kabul edilebilir bir durum değildir. Son yıllarda dünya genelinde hemşirelik otoriteleri hemşirelik çıktılarının iyileştirilebilmesi adına

yaratıcılığın, bilişsel esnekliğin, eleştirel düşünme biçimlerinin meslek üyelerine kazandırılması gerektiğini güçlü biçimde savunmaktadır⁴⁰.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırma bulguları incelendiğinde, hemşirelik öğrencilerinin akademik başarılarındaki artış ile bilişsel esneklik ve yaratıcı düşünme becerileri arasında pozitif yönde anlamlı ilişkinin olduğu, ayrıca öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri ile bilişsel esneklik ve yaratıcı düşünme becerileri arasında da anlamlı ilişkinin olduğu görülmektedir. Bulgular doğrultusunda kısa vadede; hemşirelik lisans eğitimine yeni başlayan öğrencilerin bilişsel esneklik ve yaratıcılık becerileri çeşitli ölçme araçları ile değerlendirilerek, güçlendirilmesi gereken öğrenciler için eğitim müfredatına bu yetenekleri geliştirmeye yönelik uygulamalı derslerin konulması ve öğrencilerin bu dersleri almaları tavsiye edilebilir.

Çalışma bulguları doğrultusunda uzun vadede hemşirelik okullarında yaratıcılığı ve bilişsel esnekliği artırmak için kanıt temelli çalışmalar yapılarak öğrenci, öğretim üyeleri ve okulların imkanları göz önünde bulundurularak eğitim programlarında bulunan tüm ders içeriklerinin yaratıcılığı ve bilişsel esnekliği destekler biçimde geliştirilmesi önerilir^{36,32}. Ayrıca öğrenciler için geliştirilen programların yanında öğretim üyelerinin de bilişsel esneklik ve yaratıcı düşünme yeteneklerinin desteklenmesi adına kurum içi eğitim programları ve seminerler düzenlenmesi önerilir. Eğitimcilerin sahip olmadıkları yetenekleri öğrencilerine kazandırmaları beklendik bir durum değildir^{41,13}. Bu önerilere ek olarak politika yapıcıların da söz edilen yetersizliklere; teknolojik, ekonomik ve insan kaynağı yönünden çözümler bulması gerekmektedir. Böylece bilişsel esnekliğe sahip yaratıcı fikirler ortaya koyabilen, zor koşullara akılcı biçimde uyum gösteren, her yönden donanımlı hemşirelerin yetiştirilmesi mümkün olabilir.

Etik Kurul Onayı: T.C Manisa Celal Bayar Üniversitesi Tıp Fakültesi Sağlık Bilimleri Etik Kurulu’ndan alınmıştır (Karar no:20.478.486, Karar tarihi: 07.03.2018).

Çıkar Çatışması: Bildirilmemiştir.

Finansal Destek: Yoktur.

Katılımcı Onamı: Hastalardan bilgilendirilmiş onam alınmıştır

Yazar katkıları:

Araştırma dizaynı: AT, AÇ, DÖ

Veri toplama: AT, DŞB, FU

Literatür araştırması: AT

Makale yazımı: AT, AÇ

Teşekkür: Çalışmaya katılan hemşirelik öğrencilerine teşekkür ederiz.

Ethics Committee Approval: T.C Manisa Celal Bayar University Faculty of Medicine Health Sciences Ethics Committee (Decision Number: 20.478.486, Date: 07.03.2018)

Conflict of Interest: Not reported.

Funding: None.

Exhibitor Consent: Informed consent was obtained from the patients.

Author contributions:

Study design: AT, AC, DO

Data collection: AT, DSB, FU

Literature search: AT

Drafting manuscript: AT, AC

Acknowledgements: We thank the nursing students who participated in the study.**KAYNAKLAR**

- Zabelina DL, Robinson MD. Creativity as flexible cognitive control. *Psychol Aesthet Creat Arts*. 2010;4(3):136-43.
- Martin MM, Anderson CA, Thweatt KS. Aggressive communication traits and their relationships with the Cognitive Flexibility Scale and the Communication Flexibility Scale. *J Soc Behav Personality*. 1998;13(3):531-40.
- Torrance EP. Scientific views of creativity and factors affecting its growth. *Daedalus*. 1965;94(3):663-81.
- Amabile TM, Conti R, Coon H, Lazenby J, Herron M. Assessing the work environment for creativity. *The Academy of Management Journal*. 1996;39(1):1154-84.
- Scott WA. Cognitive complexity and cognitive flexibility. *Sociometry*. 1962;25(1):405-14.
- Armbruster DLN, Ueltzhöffer K, Basten U, Fiebach CJ. Prefrontal cortical mechanisms underlying individual differences in cognitive flexibility and stability. *J Cogn Neurosci*. 2012;24(1):2385-399.
- Çelikkaleli Ö. Bilişsel esneklik ölçeği'nin geçerlik ve güvenilirliği. *Eğitim ve Bilim*. 2014;39(176):339-46.
- Gabrys RL, Tabri N, Anisman H, Matheson K. Cognitive control and flexibility in the context of stress and depressive symptoms: The cognitive control and flexibility questionnaire. *Front Psychol*. 2018;9(1):1-19.
- Deak GO. The development of cognitive flexibility and language abilities. *Adv Child Dev Behav*. 2004; 31(1): 271-327.
- Denat Y, Memiş S. Hemşirelik eğitiminde yaratıcılığı geliştirme. *EGEHF*. 2006;22(1):245-52.
- Pesut DJ. Creativity and innovation: Thought and action. *Creat Nurs*. 2013;19(3):113-21.
- Chan ZCY. A systematic review of creative thinking/creativity in nursing education. *Nurse Educ Today*. 2013;33(11):1382-87.
- Ma X, Yang Y, Wang X, Zang Y. An integrative review: Developing and measuring creativity in nursing. *Nurse Educ Today*. 2018;62:1-8.
- Potgieter E. The whole brain creativity model: Implications for nursing education and practice. *Curationis*. 1999;22(4):41-8.
- Lewis ML, Brand KP, Duckett L, Fairbanks D. Preparing nurses for tomorrow's reality. Strategies from an honors program. *Nurse Educ*. 1997;22(1):12-6.
- Slaninka SC. Nursing theories. Creative teaching strategies make this course come alive. *Nurse Educ*. 1999;24(3):40-3.
- Özgenel M, Çetin Ç. Marmara yaratıcı düşünme eğilimleri ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*. 2017;46(1):113-32.
- Dennis JP, Vander Wal JS. The cognitive flexibility inventory: Instrument development and estimates of reliability and validity. *Cognit Ther Res*. 2010;34(1):241-53.
- Gülüm İV, Dağ İ. Tekrarlayıcı düşünme ölçeği ve bilişsel esneklik envanterinin türkçeye uyarlanması, geçerliliği ve güvenilirliği. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*. 2012;13: 216-23.
- Tabachnick BG, Fidell LS. *Using multivariate statistics*. Boston, Pearson; 2013. sf.78-85.
- Cevahir E. *SPSS ile Nicel Veri Analizi Rehberi*. Kibele; 2020. sf.12-21.
- Levine DM, Ramsey PP, Smidt RK. *Applied statistics for engineers and scientists: Using microsoftexcelandminitab*. Pearson; 2001.
- Aksakoğlu G. *HealthResearchand Analysis, 2nd Printing*, Izmir, D.E.U. Rectorate Printing House, 2006; 283-300.
- Turan N, Durgun H, Kaya H, Ertaş G, Kuvan D. Hemşirelik öğrencilerinin stres durumları ile bilişsel esneklik düzeyleri arasındaki ilişki. *JAREN*. 2019;5(1):59-66.
- Uludağ E, Uzun S. Hemşirelik eğitiminde öğrencilerin yaratıcı düşünce becerilerinin incelenmesi. *GÜSB*. 2018;7(3):63-70.
- Park HS, Jeong KS. Influence of self-directed learning ability and creativity on college adjustment in nursing students. *The Journal of Korean Academic Society of Nursing Education*. 2013;19(4):549-57.
- Turner K, Wattanakul B. Development of ERECI model to increase critical thinking and creativity skills of undergraduate nursing students. *International Journal of Nursing and Health Science*. 2016;10(6):1914-8.
- Chou FH, Chin CC. Experience of problem-based learning in nursing education at kaohsiung medical university. *Kaohsiung J. Med. Sci*. 2009;25(5):258-63.
- Üzümcü B, Müezzini EE. Öğretmenlerin bilişsel esneklik ve mesleki doyum düzeyinin incelenmesi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2018;8(1):8-25.
- Asıcı E, İkiz FE. Mutluluğa giden bir yol: Bilişsel esneklik. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2015;35(1):191-11.
- American Psychological Association (APA). *Stress in America Snapshot: Coping with Change* [Internet]. 2017 [Erişim Tarihi 9 Kasım 2020]. Erişim adresi: <https://www.apa.org/news/press/releases/stress/2016/coping-with-change.pdf>.
- Yüksel A, Erzincanlı S. Hemşirelik Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeyleri ve Etkileyen Faktörler. *HUHEMFAD*. 2020;7(1):57-66.
- Yüksel H. Çalışma yaşamı ve stres kavramı: Durumsal bir yaklaşım. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 2014;3(3):109-31.
- Kercood S, Lineweaver TT, Frank CC, Fromm ED. Cognitive flexibility and its relationship to academic achievement and career choice of college students

- with and without attention deficit hyperactivity disorder. *J Postsecond Educ Disabil.* 2017;30(4):327-42.
35. Çuhadaroğlu A. Bilişsel esnekliğin yordayıcıları. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi.* 2013;2(1):86-101.
36. Duhamel KV. Bringing us back to our creative senses: Fostering creativity in graduate-level nursing education: a literature review. *Nurse Educ Today.* 2016;45(1):51-4.
37. İbrahimioğlu Ö, Mersin S, Saray KH. Hemşirelik eğitim müfredatı ve öğrenme çıktıları. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi.* 2019; 9(1):12-6.
38. Laurencelle FL, Scanlon JM, Brett AL. The meaning of being a nurse educator and nurse educators' attraction to academia: A phenomenological study. *Nurse Educ Today.* 2016;39:135-40.
39. Phuma-Ngaiyaye E, Bvumbwe T, Chipeta MC. Using preceptors to improve nursing students' clinical learning outcomes: A malawian students' perspective. *Int J Nurs Sci.* 2017;4(2):164-8.
40. Weng RH, Huang CY, Chen LM, Chang LY. Exploring the impact of transformational leadership on nurse innovation behaviour: A cross-sectional study. *J Nurs Manag.* 2015;23(1):427-39.
41. Cam MO, Öztürk Turgut E, Büyükbayram A. Ruh sağlığı ve hastalıkları hemşireliğinde dayanıklılık ve yaratıcılık. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi.* 2014;5(3):160-3.